

UNIVERSITETET I BERGEN

MØTEINNKALLING

Studiestyret ved Det humanistiske fakultet

Tidspunkt: 15.02.23 kl. 12.15-14.00

Sted: **HF-bygget, seminarrom 400**

Innkalling er sendt til:

Svein Ivar Angell, Benedicte Mosby Irgens, IF, Heming Gujord, LLE, Sissel Undheim, AHKR, Jesse Tomalty, FOF, Kari Jegerstedt, SKOK, Pål Steiner, Universitetsbiblioteket, HSU v/ Axel Leegard og Siver Rannestad.

Kopimottakere: Julie Alver Tønsaker, Hanne Svanholm Misje, Ellen Vikersveen, Rebekka Nistad, Signe Nilssen, Jacob Hoffmann, Ståle Melve, Idunn Bjørlo Tandstad, Helge Restad og Ingrid Galtung.

Vedlagt er saksliste og sakspapirer til møtet.

Forfall skal meldes til personlig varamedlem og sekretariatet, tlf. 55 58 22 09, evt. pr. e-post til Rebekka Nistad, e-post: rebekka.nistad@uib.no.

Bergen, 08.02.2023

Svein Ivar Angell
visedekan

Inger Marie Hatløy
fungerende studiesjef

Saksliste:

- I Godkjenning av innkalling og saksliste
- II Godkjenning av protokollen fra [møtet 16.11.2022.](#)
- III Orienteringssaker
  - SAK 1/23 Muntlig orientering fra møtet i styringsgruppen for lektorutdanningen
  - SAK 2/23 Muntlig orientering om reakkrediteringsprosessen
  - SAK 3/23 Protokoll fra møte i Lektorutdanningsutvalget ved Humanistisk fakultet (LUHF), 20. desember 22. (vedlagt)
- IV Drøftingssaker
  - SAK 4/23 Drøftingssak om ChatGPT
  - SAK 5/23 Drøftingssak om tema for Digitalt Undervisningsforum våren 2023.
  - SAK 6/23 Rekrutteringskampanje for humanistiske studiar ved UiB
  - SAK 7/23 Studiebarometeret 2022 (legges frem i møtet) **NB: Sperrefrist fram til 16/2.**
- V Vedtakssak
  - SAK 8/23 Eksternfagfelle vurdering for lektorutdanningene, delrapport 2022 (ettersendes)

Protokoll

Møte i Lektorutdanningsutvalget ved Humanistisk fakultet (LUHF),
20. desember 13.45-15.30 Teams-møte.

Til stede:

Svein Ivar Angell (leder)

Sigrid Ørevik

Ragnhild Lie Anderson

Christian Sæle

Vibeke Tellmann

Helge Restad (sekretær)

Ingrid Galtung

Julie Alver Tønsaker

I Godkjenning av innkalling og saksliste

Godkjent, uten innvendinger.

II Orienteringssaker

- a. Orientering om saker fra relevante møter ved HF og lektorutdanningen:
  - Felles programstyre: Ragnhild Lie Anderson representant for lektorutdanningen i nordisk. Ser ut til å fungere godt med bred representasjon, også fra eksterne side slik som skolene. Lie Anderson deltok ikke på siste møte i felles programstyre. Saksliste og protokoll finnes [her](#).

- Praksisutvalget hadde sitt første møte i uke 50 hvor utvalget konstituerte seg og diskuterte samarbeidsavtalene med skolene. Avtaleskolene deles i partnerskoler og universitetsskoler. Utvalget forventer å få mye å gjøre etter hvert som nytt design for lektorutdanningen skal implementeres.
  - Styringsgruppen: 15 desember, behandlet Rapport 2 fra redesigngruppen. Enige om grunnstruktur rundt praksis og profesjonsemner, men gjenstår å lande plassering av ex.phil. Styringsgruppen ser også på studieplasser og ressursallokering ved lektorutdanningen. Rektoratet viser stor interesse for lektorutdanningen, og med prorektor som leder for Styringsgruppen følger rektoratet utdanningen tett.
- b. Orientering fra programstyrene ved HF
- AHKR: en stund siden sist møte, men det fungerer godt å ha eget programstyre for lektorutdanningen med master i historie eller religionsvitenskap på instituttnivå.
  - IF: enda ikke fått opprettet programstyre for lektorutdanningen ved IF, men planen er å få det på plass i februar.
  - Nordisk: en del av det sentrale programstyret ved nordisk. Har ikke planer om eget programstyre ved nordisk. Dette fungerer siden det bare er én fagretning ved lektorutdanningen i nordisk.
  - Leder for LUHF konstaterer at det er behov for en gjennomgang av hvordan programstyrene skal fungere, og hvordan de skal samspille med andre programstyrer ved instituttet som har emner inn i lektorutdanningen (særlig tilfelle for IF).

III Saker

18/22 Diskusjonssak: Nytt mandat for Lektorutdanningsutvalget

Gjennomgang av nytt mandat. LUHF ble videreført på tross av at utvalget ikke er en del av den formelle ledelseslinjen i lektorutdanningen. Behovet for et koordinerende organ på fakultetsnivå var det mest tungtveiende argumentet for dette.

FOF setter pris på at LUHF videreføres siden de ikke er representert i de øvrige lektorutdanningsutvalgene ved fakultetet. Kommentar til utformingen av mandatet: PPU kan være litt uklart medregnet i mandatet til LUHF. Bør klargjøres.

IF synes også det siste bør gjelde for profesjonsrettet master og videreutdanninger.

Det ble diskutert om de som representerer lektorprogrammene i felles programstyre også burde være de som møtte i LUHF? Rasjonalet var å unngå at LUHF skulle ha innstillende myndighet til felles programstyre, men det er jo ikke nødvendigvis slik siden det er de lokale programstyrene som er representert inn i felles programstyre.

Nordisk: kan være ressurskrevende hvis samme personen i tre organ, det fordeler også kunnskapen hvis en må spørre hverandre.

Leder for LUHF tenker at det kanskje er det mest rasjonelt at noen får alle tre oppgavene på en gang og så får en pause senere. For informasjonsflyten kan det være nyttig å ha førstehåndskilder når en skal formidle og koordinere saker framfor å gå via et nytt ledd.

Oppgavene til LUHF begrenser seg til drøfting og koordinering, med unntak av å utpeke HF-representant i praksisutvalget som er en vedtakssak. Oppdrag til ekstern fagfelle vil være noe LUHF også skal utforme.

19/22 Rapport fra ekstern fagfelle Jonas Bakken

Har sett på lektorenes videre profesjonsutvikling. Nyanser mellom fag I og fag II hvor godt forberedt studentene er på å videreutvikle sin kompetanse etter endt studie. Generelt bør en både tematisere videreutviklingskompetansen i utdanningen og få det inn i bevisstheten til studentene.

Det ble diskutert hvordan rapporten fra ekstern fagfelle skal følges opp. Hvem ser til at punkter som påpekes i fagfellerapporten blir tatt inn og korrigert i utdanningen? Leder for LUHF tar dette spørsmålet opp med leder for lektorsenteret.

Avtalen for ekstern fagfelle går ut 30.juni 2023, og må fornyes (eventuelt oppnevne ny fagfelle).

Diskusjonssak: Innspill til redesignprosessen

20/22

Skryt til redesigngruppen for å ha gjort et grundig og inkluderende arbeid på et veldig komplekst felt. Mye er landet, men diskusjonen om plassering av ex.phil gjenstår. LUHF brukte en del tid på å diskutere dette tema. IF lurte på hvilke faglige grunner en har for å ikke ha ex.phil i femte semester. Angell etterspør utredning om ex.phils plass i lektorutdanningen, og savner henvisning til fyldig rapport om ex.phil (presentert i Universitetets utdanningsutvalg 3/9-2020, sak 33/20,). FOF presiserte at ex.phil. er organisert per fakultet ved HF og ingen studieprogram har egne versjoner (med mindre de er eneste program ved fakultetet slik som juss). Forslaget om egen versjon for lektorprogrammet bryter dermed med dette prinsippet og åpner en dør for andre program som en ikke ønsker å ha åpen. Nordisk spør om det ikke er mulig å ha samme emne som fakultetet ellers, men at det tas i femte semester. FOF peker på at det uansett må praksistilpasses siden det legges til et semester med langpraksis, og det er nokså omfattende hvis det skal gjøres for tre fakulteter. Leder konkluderte med at denne diskusjonen lever videre, men forhåpentligvis vil den lukkes på en god måte snart.

Det ble reist spørsmål om instituttene så en utfordring i at lektorstudentene skal starte med fag I og II i høstsemesteret i motsetning til de øvrige studentene som begynner på sin spesialisering i vårsemesteret.

IV

Eventuelt

Svein Ivar Angell

Helge Restad

Leder LUHF

Sekretær

Studierstyret ved Det humanistiske fakultet

Møte: 15.02.2023

SAK 4/23: ChatGPT - drøftingssak

ChatGPT har nær sagt over natta reist ei heil rekkje utfordringar for utdanningsinstisjonar, og vert no diskutert i mange samanhengar. På UiB har tematikken m.a. vorte drøfta av Utdanningsutvalet (sak 01/23): https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/sakslisten_01_23.pdf

Den 3. februar vart det òg avvikla eit større seminar om ChatGPT i Universitetsaulaen: <https://www.uib.no/ai/159251/chatgpt-%E2%80%93-trussel-eller-mulighet-i-forskning-og-utdanning>

Utfordringane knytt til ChatGPT vert òg diskutert internt i fleire fagmiljø ved HF.

ChatGPT representerer særskilte utfordringar når det gjeld vurdering og vurderingsformer. På same tid opnar roboten opp for ei rad nye moglegheiter i undervisninga. Som fakultet bør vi difor diskutera korleis vi skal forholde oss til Chat GPT både på ein kortsiktig og langsiktig basis.

Studiestyret vert invitert til å drøfta i kva grad og korleis det bør utviklast ein felles strategi for ChatGPT på fakultetsnivået. Medlemmene av Studiestyret vert oppmoda om å skaffa seg ei innblikk i korleis det vert arbeid i høve til ChatGPT på eigne institutt i forkant av møtet.

Svein Ivar Angell
visedekan

Inger Marie Hatløy
fungerende studiesjef

Studivstyret ved Det humanistiske fakultet

Møte: 15.02.2023

SAK 6/23: Rekrutteringskampanje for humanistiske studiar ved UiB

Orienteringssak

Hausten 2022 fekk HF Iøyvd midlar frå Humaniorastrategien til UiB for å gjennomføra ein student-rekrutteringskampanje for humanistiske fag ved Universitetet i Bergen. Det er no laga eit opplegg for ein kampanje i samarbeid med kommunikasjonsbyrået Try og UiB si kommunikasjonsavdeling. Kampanjen skal lanserast for å styrkja rekrutteringa til opptaket i år, men er òg tenkt som eit opplegg som kan gjenbrukast.

Studivstyret vil få ei orientering om organiseringa av og opplegget for kampanjen. Sjå òg UiB sin promeringsvideo som nyleg er lansert:

<https://www.facebook.com/unibergen/videos/1223848091537095>

Svein Ivar Angell
visedekan

Inger Marie Hatløy
fungerende studiesjef

Studiestyret ved Det humanistiske fakultet

Møte: 15.02.2023

SAK 8/23: Eksternfagfelle vurdering for lektorutdanningene, delrapport 2022

Dokumenter i saken:

- Eksternfagfelle rapport fra professor Jonas Bakken.
- Kommentar til rapporten frå Sigrid Ørevik, IF sin representant i LUHF.
- Uttalelse til rapporten fra Programstyret for lektorutdanningen ved AHKR.
- Uttalelse til Ekstern fagfellerapport for lektorutdanningen ved HF (2022) fra programstyret i Nordisk.

Forslag til vedtak:

Studiestyret tar rapporten til etterretning.

Svein Ivar Angell
visedekan

Inger Marie Hatløy
fungerende studiesjef

EKSTERN FAGFELLERAPPORT FOR LEKTORUTDANNINGENE VED HF, UiB 2022

Navn:

Jonas Bakken, faglig leder av Lektorprogrammet og professor i norskdidaktikk, Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, Universitetet i Oslo (UiO)

Ekstern fagfelle ved:

Det humanistiske fakultet (HF) ved Universitetet i Bergen (UiB)

Studieprogram:

Lektorutdanning med master i nordisk

Lektorutdanning med master i framandspråk (engelsk, fransk eller tysk)

Lektorutdanning med master i historie eller religionsvitenskap

Oppnevnt for perioden:

1. juli 2021 – 30. juni 2023

Rapporten gjelder for perioden:

1. januar 2022 – 31. desember 2022

Fokus i rapporten

Etter avtale med Lektorutdanningsutvalet ved HF (LUHF) tar årets rapport for hvordan studiet legger til rette for *lektorstudentens videre profesjonsutvikling*. Følgende perspektiver på temaet var spesielt etterspurt:

- Ferdig utdannet lektor – hva nå? Hva skal til for å utvikle seg videre innenfor profesjonen?
- Gir studieemnene retning og strategier for videre faglig utvikling?
- Hvordan lærer studenten å benytte seg av forskning til å oppdatere seg som profesjonsutøver?
- Hvilken rolle spiller praksisemnene når det gjelder å forberede studenten på videre utvikling innenfor profesjonen?
- I hvor stor grad legger studiet til rette for studentens utvikling av evne til kritisk tenking relatert til fag og profesjon?

Rapporten er skrevet på bakgrunn av a) analyser av program- og emnebeskrivelser publisert på UiBs nettsider og b) fokusgruppeintervjuer med studenter, faglærere, studieadministrasjon og ledere fra de ulike programmene.

Bakgrunn

Nasjonal forskrift om rammeplan for lektorutdanning 8–13 understreker at studiet skal sette kandidatene i stand til å videreutvikle seg også etter endt utdanning. Kandidaten skal «med stor grad av selvstendighet videreutvikle egen kompetanse og bidra til både kollegers og skolens faglig og organisatoriske utvikling». Kandidaten skal også «bidra til innovasjonsprosesser og nytenkning og gjennomføre profesjonsrettet faglig utviklingsarbeid». Som det framgår av sitatene, fokuserer forskriften både på kandidatens egen profesjonsutvikling og på kandidatens bidrag til å utvikle profesjonen og skolen som helhet. Temaet for denne rapporten er kun det førstnevnte, altså kandidatens videreutvikling av egen kompetanse.

Selv om dimensjonene henger tett sammen, vil jeg gjøre et skille mellom kandidatens *fagkompetanse* (i både fag 1 og 2) og *profesjonskompetanse*. Å videreutvikle fagkompetanse innebærer blant annet å holde seg oppdatert på forskningsfronten og å sette seg inn i nye fagområder og faglige perspektiver som kommer inn i skolefagene gjennom læreplanreformer. Videreutvikling av fagkompetanse forutsetter at studentene har kompetanse i å lese fag- og forskningslitteratur på en kritisk måte og å kunne relatere ny disiplin faglig kunnskap til skolefaget.

Å videreutvikle profesjonskompetansen handler om å ha en forskende tilnærming til egen profesjonsutøvelse. Studentene må gjennom utdanningen utvikle kompetanse i å undersøke og vurdere egen praksis på en systematisk og kritisk måte. De må også kunne lese, forstå og vurdere pedagogisk og fagdidaktisk forskning på en kritisk måte og legge dette grunn for utvikling av egen profesjonskompetanse.

I denne rapporten vil jeg for enkelhets skyld bruke *videreutviklingskompetanse* som en betegnelse på studentens kompetanse i å videreutvikle sin fag- og profesjonskompetanse. Alle komponenter i lektorutdanningen kan bidra til at studenten utvikler sin videreutviklingskompetanse, både fag 1, fag 2, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæringen. Denne rapporten tar for seg hvordan videreutviklingskompetanse kommer til uttrykk i studie- og emneplaner, hvordan dette vektlegges av de ansatte i lektorutdanningen, og hvilken videreutviklingskompetanse studentene selv opplever at de har fått.

Studieplaner

Studieplanene til de tre 5LU-programmene ved HF beskriver læringsutbytte som er relevant for studentenes videreutviklingskompetanse. Vektleggingen er noe forskjellig mellom programmene.

Nordisk

Flere av punktene i læringsutbyttebeskrivelsen i studieplanen for nordisk er relevante for sette studentene i stand til å videreutvikle sin *fagkompetanse*:

- «har kjennskap til forskings- og utviklingsarbeid innanfor dei to faga»
- «kan orientere seg i faglitteratur og teori innanfor nordisk og det andre faget og analysere kjelder og teoriar kritisk»
- «kan gjennomføre eit avgrensa forskingsprosjekt innanfor fagområdet nordisk i tråd med gjeldande forskingsetiske normer»
- «kan arbeide sjølvstendig med krevjande faglege oppgåver i det andre faget»

Studieplanen understreker at studentene både skal kunne lese faglitteratur kritisk og kunne gjøre eget forsknings- og utviklingsarbeid. Planen differensierer også mellom fag 1 og 2 gjennom å si at studentene skal kunne gjøre et eget forskningsprosjekt i nordisk, altså fag 1, mens de skal kunne jobbe selvstendig med faglige oppgaver i fag 2.

Det er også flere punkter som er relevante for studentenes videreutvikling av egen *profesjonskompetanse*:

- «har inngående kunnskap om vitskapelege problemstillingar, forskningsteoriar og -metodar i pedagogiske og fagdidaktiske spørsmål»
- «kan reflektere over eigen fagleg praksis»
- «kan bidra til innovasjon og nytenking og gjennomføre profesjonsretta fagleg utviklingsarbeid»
- «kan opptre profesjonelt og kritisk reflektere over og analysere faglege, profesjonsetiske, forskningsetiske og utdanningspolitiske spørsmål og problemstillingar»
- «kan på sjølvstendig grunnlag utvikle eigen kompetanse og bidra til den faglege og organisatoriske utviklinga ved skulen»

Punktene omhandler både kritisk refleksjon over egen praksis og systematisk utviklingsarbeid. Noe som ikke nevnes eksplisitt, er kompetanse i å lese, vurdere kritisk og anvende pedagogisk og fagdidaktisk forskningslitteratur i eget utviklingsarbeid. Selv om det kanskje ikke er intensjonen, kan det framstå som at utvikling av egen profesjonskompetanse skal skje uten støtte i relevant forskning.

Fremmedspråk

Flere av punktene i læringsutbyttebeskrivelsen i studieplanen for fremmedspråk er relevante for å bygge studentenes videreutviklingskompetanse. Mens studieplanen for nordisk differensierer mellom fagkompetanse i fag 1 og fag 2 og profesjonskompetanse, samler studieplanen for fremmedspråk disse dimensjonene langt på vei i samme punkter:

- «kan orientere seg i faglitteratur, analysere og ha ei kritisk haldning til informasjonskjelder og eksisterande teoriar i fagområda»
- «kan gjennomføre eit sjølvstendig, avgrensa og profesjonsrelevant forskingsprosjekt under rettleiing og i tråd med gjeldande forskingsetiske normer»
- «kan nytte forskings- og erfaringsbasert kunnskap til å identifisere og arbeide systematisk med grunnleggande dugleikar og planlegge og leie undervisning på ulike læringsarenaer som fører til gode faglege og sosiale læringsprosessar»

- «kan på eit sjølvstendig og fagleg grunnlag bruke varierte arbeidsmetodar og relevante metodar frå forskning og fagleg utviklingsarbeid til å differensiere læringsarbeidet»
- «kan bidra til innovasjonsprosessar og nytenking, gjennomføre profesjonsretta fagleg utviklingsarbeid og legge til rette for at ein kan involvere lokalt arbeids-, samfunns- og kulturliv i opplæringa»
- «kan opptre profesjonelt og kritisk reflektere over og analysere faglege, profesjonsetiske, forskningsetiske og utdanningspolitiske spørsmål og problemstillingar»
- «kan på sjølvstendig grunnlag vidareutvikle eigen kompetanse og bidra til fagleg og organisatorisk utvikling i skolen og blant kollegaer»

I disse punktene inngår at studentene skal kunne lese kritisk og reflektere over fag- og forskningslitteratur, legge forskning til grunn for egen profesjonsutøvelse og å gjennomføre forskning selv. Dette gjelder både fagkompetanse og profesjonskompetanse.

Historie eller religion

Læringsutbyttebeskrivelsen i studieplanen for historie eller religion er i stor grad sammenfallende med studieplanen for fremmedspråk. Kandidatenes fagkompetanse i fag 1 og fag 2 og deres profesjonskompetanse er omfattet av de samme punktene:

- «kan orientere seg i faglitteratur, analysere og ha ei kritisk haldning til informasjonskjelder og eksisterande teoriar i fagområda»
- «kan gjennomføre eit sjølvstendig, avgrensa og profesjonsrelevant forskingsprosjekt under rettleiing og i tråd med gjeldande forskningsetiske normer»
- «kan nytte forskings- og erfaringsbasert kunnskap sjølvstendig til å identifisere og arbeide systematisk med grunnleggande dugleikar og planlegge og leie undervisning på ulike læringsarenaer som fører til gode faglege og sosiale læringsprosessar»
- «kan på eit sjølvstendig og fagleg grunnlag bruke varierte arbeidsmetodar og relevante metodar frå forskning og fagleg utviklingsarbeid til å differensiere undervisning»
- «kan bidra til innovasjonsprosessar og nytenking, gjennomføre profesjonsretta fagleg utviklingsarbeid og legge til rette for at ein kan involvere lokalt arbeids-, samfunns- og kulturliv i opplæringa»
- «kan opptre profesjonelt og kritisk reflektere over og analysere faglege, profesjonsetiske, forskningsetiske og utdanningspolitiske spørsmål og problemstillingar»
- «kan på sjølvstendig grunnlag vidareutvikle eigen kompetanse og bidra til fagleg og organisatorisk utvikling i skolen og blant kollegaer»

I disse punktene inngår – som i studieplanen for fremmedspråk – at studentene skal kunne lese kritisk og reflektere over fag- og forskningslitteratur, legge forskning til grunn for egen profesjonsutøvelse og å gjennomføre forskning selv. Dette gjelder både fagkompetanse og profesjonskompetanse.

Emneplaner

De tre studieprogrammene omfatter et stort antall emner, og det er ikke rom for å gå detaljert gjennom alle. I det følgende vil jeg ta for meg noen utvalgte emner i disiplin fag, pedagogikk, fagdidaktikk og praksis.

Praksisopplæringen

Videreutviklingskompetanse står ikke sentralt i emneplanene for praksisopplæringen, men det er enkelte punkter i læringsutbyttebeskrivelsene som er relevante for kandidatens evne til å utvikle sin profesjonskompetanse etter fullført utdanning. Emneplanen for *KORPRA101 – Planlegging og evaluering av undervisning* legger opp til en forskende tilnærming til egen profesjonsutøvelse: «nytte informasjon henta inn gjennom ulike undersøkingar til å reflektere over eiga undervisning og elevane si læring i fag». Emneplanen for *LAPRA101 – Første praksisperiode* legger opp utvikling av egen kompetanse gjennom kritisk refleksjon og innspill fra andre, en strategi som studentene også kan ha utbytte av etter fullført utdanning: «kan utvikle og betre eiga undervisning over tid på bakgrunn av kritisk refleksjon over eigne kunnskapar, eigne erfaringar og innspel frå kollegaer og rettleiarar». Emneplanen for *LAPRA102 – Andre praksisperiode* trekker også fram kritisk refleksjon over spørsmål som vedrører profesjonen: «kan reflektere kritisk over yrkesetiske problemstillingar og vilkår for utvikling av skulen». I tillegg legges det vekt på at studentene skal kunne «relatera eige disiplin fagleg utviklingsarbeid til profesjonsfagleg kunnskap og røynslar frå praksis». Her knyttes det forbindelser mellom utviklingskompetansen i disiplin fagene og profesjon, uten at det kommer klart fram hva dette konkret innebærer.

Samlet sett tegner det seg et bilde av en praksisopplæring som først og fremst fokuserer på studentenes profesjonskompetanse her og nå, mens det er mindre fokus på hvordan de skal videreutvikle denne kompetansen senere, slik programplanene legger opp til. Dette kan kanskje være en konsekvens av at praksisopplæringen er skilt ut som egne emner, separat fra pedagogikk- og fagdidaktikkemnene. Videreutvikling av profesjonskompetansen krever en forskende tilnærming til egen praksis, støttet av forskningslitteratur og metoder fra pedagogikk og fagdidaktikk.

Pedagogikk

Alle pedagogikkemnene har læringsutbytte som er relevant for studentenes evne til å videreutvikle sin profesjonskompetanse. Læringsutbyttet i *PEDA120 – Læraren og elevane* omfatter evne til kritisk tenking: «kan orientere seg i, analysere og stille seg kritisk til informasjonskjelder og teoriar». Metoder for en forskende tilnærming til praksis inngår i både *PEDA121 – Læraren i klasserommet*: «kan nytte intervju som verktøy for å få innsikt i lærarar og elevane sine erfaringar» og *PEDA122 – Skulen i samfunnet*: «kan nytte

casemetodikk som verktøy til å reflektera over aktuelle problematikkar i lys av teori og forskning». PED122 omfatter kritisk lesing av faglitteratur: «kan orientere seg i faglitteratur, analysere og halde seg kritisk til informasjonskilder og eksisterande teoriar».

Videreutvikling av profesjonskompetanse er hovedtemaet i det siste pedagogikkemnet, *PED123 – Lærarens profesjonsutvikling*. Her er videreutviklingskompetanse eksplisitt omtalt i flere punkter i læringsutbyttebeskrivelsen:

- «kjenner til forskningsbaserte modellar for individuell og kollektiv profesjonell utvikling»
- «kan dokumentere og gje uttrykk for eiga profesjonell utvikling, og kunne leggje fram og grunngje utviklingsmål med støtte i teori»
- «kan gjennomføre eit sjølvstendig forskingsprosjekt knytt til eigen praksis»
- «er i stand til å syne kritisk sans når det gjeld forskningsbasert kunnskap og profesjonsutøvinga sitt forhold til vitskap og politikk»
- «kan med stor grad av sjølvstende vidareutvikle eigen kompetanse åleine og i samarbeid med andre»

Som obligatorisk aktivitet i emnet skal studentene gjennomføre et utviklings-/forskningsprosjekt i praksis. Dette kan gi studentene god trening på å drive utviklingsarbeid i skolen senere.

Fagdidaktikk – nordisk

Videreutviklingskompetanse er nevnt eksplisitt i læringsutbyttet i to av emnene i nordisk fagdidaktikk:

- NOD101: «kan vidareutvikle eigen kompetanse og bidra til fagleg utvikling hos medstudentane»
- NOD302: «kunne vidareutvikle eigen kompetanse og skulen som kollegium og organisasjon»

I tillegg har NOD302 et punkt om å «gjennomføre norskfagleg utviklingsarbeid». Ut over dette er ikke videreutviklingskompetanse framtreddende i emnebeskrivelse, og det kommer ikke direkte fram av emnebeskrivelsene hvordan studentene helt konkret styrker sin videreutviklingskompetanse

Fagdidaktikk – engelsk, fransk, spansk og tysk

Videreutviklingskompetanse er i liten grad vektlagt i emnene i fremmedspråkdidaktikk. Det er kun indirekte berørt i det første emnet i hvert av fremmedspråkenes didaktikk (ENGDI101, FRANDI101, SPANDI101 og TYDI101), som alle har et punkt i læringsutbyttebeskrivelsen som handler om at studentene skal kunne «reflektere over eiga læring». I tillegg har et av emnene i engelskdidaktikk (ENGDI111) et punkt om å kunne «bruke fagdidaktisk teori til å vurdere og reflektere kritisk rundt eiga og andre si undervisning». Ut over dette er ikke videreutviklingskompetanse berørt i emneplanene.

Fagdidaktikk – religion

Videreutviklingskompetanse har en sentral posisjon i emnebeskrivelsene i religionsdidaktikk. Alle de tre emnene nevner temaet eksplisitt i læringsutbyttebeskrivelsene.

- RELDI111: «utvikle egen fagdidaktisk kompetanse»
- RELDI112: «med stor grad av sjølvstende utvikle egen fagdidaktisk kompetanse og slik kunne bidra til å fornye kompetansen i religions- og livssynsfaga i skulen»
- RELDI113: «kan undersøke læring i eige klasserom ved hjelp av fagkunnskap og fagdidaktisk teori og reflektere over dette skriftleg og munnleg», og «kan nytte fagleg og fagdidaktisk kunnskap for å utvikle eigen og andre si undervisningspraksis»

Fagdidaktikk – historie

Videreutviklingskompetanse er tydelig til stede i emneplanene for historiedidaktikk, om enn ikke like ofte og like eksplisitt som i religionsdidaktikken.

- HIDID111: «planleggje, gjennomføre og kritisk reflektere over eiga undervisning basert på dette»
- HIDID313: «kan undersøke læring i eige klasserom ved hjelp av fagkunnskap og fagdidaktisk teori og reflektere over dette skriftleg og munnleg», og «kan nytte fagleg og fagdidaktisk kunnskap for å utvikle eigen og andre sin undervisningspraksis»,

Masteroppgave

Arbeid med masteroppgaven er viktig for å styrke studentenes videreutviklingskompetanse. De får blant annet øvelse i å utforske en problemstilling på en selvstendig måte, å lese og reflektere kritisk over forskningslitteratur og å anvende forskningsmetoder.

Emneplanene for masteroppgave i engelsk, fransk, spansk og tysk nevner dessuten videreutviklingskompetanse eksplisitt i læringsutbyttebeskrivelsene:

- ENB350: «er i stand til å halde fram med eiga kompetanseutvikling og spesialisering på ein sjølvstendig måte»
- FRAN350/SPLA350/TYS350: «kan sjølvstendig halde fram med eiga kompetanseutvikling og spesialisering»

Det er verdt å merke seg at disse fagene har lite fokus på videreutviklingskompetanse i fagdidaktikken. Dette kan tolkes slik at i lektorutdanningsprogrammet med master i fremmedspråk er det det først og fremst masteroppgaven (i tillegg til pedagogikken) som skal sette studentene i stand til å videreutvikle egen kompetanse. I programmet med master i nordisk og programmet med master i historie eller religion har fagdidaktikken et større ansvar for å styrke studentenes videreutviklingskompetanse.

Intervjuer med studenter og ansatte

Det ble gjennomført fokusgruppeintervjuer med studenter og ansatte fra de ulike fagene. Studentene var på ulike trinn i utdanningen, fra første til femte studieår. Ansattgruppen inkluderte både vitenskapelige ansatte i disiplin fag og fagdidaktikk, studieadministrasjon og utdanningsledere. Det er ikke gjennomført intervjuer med ansatte i pedagogikk.

Studentenes perspektiver på videreutvikling av fagkompetanse

Studentene rapporterer at i de økende grad gjennom utdanningen har blitt i stand til å orientere seg i et nytt fagfelt, å finne informasjon og å lese, forstå og reflektere kritisk over forskningslitteratur i fag 1. Studentene i femte studieår, som er i gang med arbeidet med masteroppgaven, framstår som svært trygge på seg selv som fagpersoner og som selvstendige deltakere i et fagfelt.

Det varierer mellom fag og fagkombinasjoner i hvor stor grad studentene føler seg i stand til å utvikle sin fagkompetanse i fag 2. Studenter som har to språkfag, f.eks. nordisk og engelsk, opplever at de kan holde seg oppdatert på nyere forskning i begge fag ettersom disse har mye av det samme teoretiske og metodologiske grunnlaget. Noen studenter som har historie som fag 2, opplever imidlertid at de 60 studiepoengene de har tatt i historie, ikke har lært dem å tenke som historikere og forholde seg til historisk forskning.

Studentene opplever ikke at videreutviklingskompetanse har vært tatt opp eksplisitt i undervisningen i disiplin fag, ut over kommentarer om at det er viktig å holde seg oppdatert. De ønsker mer fokus på dette temaet, inkludert strategier for å holde seg faglig oppdatert og informasjon om tidsskrifter, nettsteder, faglig foreninger og andre steder der de kan få tilgang til ny kunnskap i fagene.

Flere studenter har erfart at praksisveilederne forteller om hvordan de holder seg faglig oppdaterte, blant annet gjennom deltakelse i fagnettverk, videreutdanning og lesing av faglige tidsskrifter. Studentene opplever imidlertid at dette skjer tilfeldig, at ikke alle praksisveiledere har slike samtaler med studentene, og at dette ikke er en del av UiBs plan for praksisopplæringen.

I tillegg er det verdt å nevnte at studenter i fremmedspråkene opplever det som lite relevant å holde seg oppdatert på forskning i disse fagene. De mener at fremmedspråk som forsknings- og studiefag på universitetet ligger fjernt fra – og på et mye høyere nivå enn – fremmedspråk som skolefag. Skolefaget handler primært om kommunikasjon og en grunnleggende opplæring i språket og blir da i liten grad påvirket av nye forskningsfunn i f.eks. tysk fonetikk eller fransk litteraturhistorie.

Studentenes perspektiver på videreutvikling av profesjonskompetanse

Studentene rapporterer at de gjennom pedagogikk, fagdidaktikk og praksis har lært å observere elever og undervisning, reflektere over egen undervisning og lese pedagogisk og fagdidaktisk teori og forskningslitteratur. De har imidlertid i liten grad opplevd at dette har blitt eksplisitt tematisert som videreutviklingskompetanse, verken av faglærere ved universitetet eller av praksisveiledere.

Den eneste komponenten i utdanningen som studentene opplever at handler om videreutviklingskompetanse, er *PEDA123 – Lærarens profesjonsutvikling*. Her får studentene kunnskap om og praktisk erfaring med aksjonslæring i skolen, og dette blir eksplisitt

presentert som en metode studentene selv skal bruke for å videreutvikle sin profesjonskompetanse etter fullført utdanning. De fleste studentene uttrykker seg positivt om dette emnet, men opplever at det er en brå overgang fra de tidligere pedagogikkemnene. De ønsker en jevnere progresjon i pedagogikken, der videreutviklingskompetanse introduseres tidligere og bygges gradvis opp fram til PEDA123.

Ansattes perspektiver

Faglærerne i disiplinvalg og fagdidaktikk er enige i at studentene skal bli i stand til å videreutvikle sin kompetanse etter endt utdanning. Flere sier imidlertid at dette i liten grad blir tematisert eksplisitt i undervisningen, men at det er en mer eller mindre taust forventning til studentene. Studentene skal utvikle sin videreutviklingskompetanse gjennom å sosialiseres inn i et fagmiljø, lese forskningslitteratur og skrive akademiske tekster. Noen faglærere sier at det å kunne videreutvikle egen kompetanse er noe som settes inn som en standardformulering i læringsutbyttebeskrivelser under overskriften «generell kompetanse», uten at det påvirker undervisningen i emnet direkte.

De disiplinvalgsansatte tillegger masteroppgaven stor betydning for utviklingen av studentenes videreutviklingskompetanse. Flere fagdidaktikerne sier at studentene ikke utdannes kun for å følge dagens læreplan, men at de skal kunne oppdatere og utvikle sin undervisning til nye læreplaner.

Flere faglærere både i disiplinvalg og fagdidaktikk trekker fram de ulike tilbudene UiB har for utvikling av læreres disiplinvalgsfaglige og profesjonelle kompetanse. Dette inkluderer blant annet lærernes dag på UiB, desentralisert kompetanseutvikling (DEKOMP), kompetanse for kvalitet og erfaringsbasert masterutdanning. Lektorstudentene blir imidlertid i liten grad gjort kjent med at slike tilbud finnes.

Oppsummering og anbefalinger

Analyser av program- og emneplaner og intervjuer med studenter og ansatte gir et forholdsvis entydig bilde. Gjennom lektorutdanningen blir studentene i stand til å videreutvikle sin fag- og profesjonskompetanse. De utvikler en solid disiplinvalgsfaglig kompetanse som gjør at de kan sette seg inn nye fagfelt og lese og forholde seg kritisk til forskningslitteratur. De lærer også å lese pedagogisk og fagdidaktisk faglitteratur, reflektere kritisk over faglitteratur og egen undervisning og utvikle egen kompetanse gjennom aksjonsforskningsmetodikk.

Studentene er imidlertid lite bevisste på at utdanningen skal forberede dem på å videreutvikle egen kompetanse. Både studenter og ansatte bekrefter at dette er lite eksplisitt tematisert i undervisningen, bortsett fra i pedagogikkemnet PED123, som kommer ganske sent i studieløpet. Studentene ønsker seg et mer eksplisitt fokus på videreutviklingskompetanse, mens flere faglærere – spesielt i disiplinvalgene – mener at dette er unødvendig. Studentene ønsker en mer gradvis progresjon i arbeid med videreutviklingskompetanse fram til PED123.

Anbefalinger:

- Legg inn føringer for praksisopplæringen om at veilederne skal snakke med studentene om hvordan de holder seg oppdatert i sine fag og utvikler sin profesjonsfaglige kompetanse.
- Tematiser videreutviklingskompetanse tidligere i studieløpet, både i pedagogikk og fagdidaktikk.

Oslo, 30.11.2022

Jonas Bakken

Kommentar til rapport 2022 frå ekstern fagfelle for dei integrerte lektorprogramma ved HF

Sigrd Ørevik, IF sin representant i LUHF

Ekstern fagfelle: Jonas Bakken, Universitetet i Oslo.

Tema for fagfellerapporten dette året er korleis studiet legg til rette for lektorstudenten si vidare profesjonsutvikling. Rapporten er skriven på bakgrunn av analysar av program- og emnebeskrivingar og fokusgruppeintervju med studentar, faglærarar, administrativt tilsette og leiarar. Fagfellen startar med avklaring av omgrep: han brukar *fagkompetanse* relatert til disiplinfaaga og *profesjonskompetanse* om det som gjeld praksis, pedagogikk og didaktikk; vidare brukar han *vidareutviklingskompetanse* om «studentens kompetanse i å vidareutvikle sin fag- og profesjonskompetanse» (s. 2).

I studieplanen for lektorutdanning med fordjuping i framandspråk finn fagfellen fleire punkt i læringsutbytebeskrivingane som er relevante for studentane sin vidareutviklingskompetanse. Han merker seg at det inngår i punkta at «studentene skal kunne lese kritisk og reflektere over fag- og forskningslitteratur, legge forskning til grunn for egen profesjonsutøvelse og gjennomføre forskning selv».

Når det gjeld praksisemna og fagdidakkemna i engelsk og framandspråk, ser fagfellen relativt lite vektlegging av vidareutviklingskompetanse, medan denne typen kompetanse er tydeleg reflektert i pedagogikkemna. Emneplanane for masteroppgåva i engelsk og framandspråk, derimot, inneheld eit tydeleg punkt om vidareutviklingskompetanse.

I intervju med studentane oppfattar fagfellen at dei gjennom studiet får gode føresetnader for vidare fagleg utvikling i fag 1, nokre uttrykker at dette skjer i mindre grad i fag 2. Generelt ønsker studentane meir eksplisitt fokus på vidareutviklingskompetanse i disiplinfaaga. I fagdidaktikk og praksis formidlar studentane at ein del dei lærer gjennom desse emna er relevant for å vidareutvikla seg som profesjonsutøvar, men at dette ikkje blir tematisert som vidareutviklingskompetanse. Det emnet som i størst grad tematiserer vidareutviklingskompetanse, er PEDA123 der aksjonsforskning står sentralt.

Frå intervju med tilsette i disiplinfaaga og fagdidaktikk ser fagfellen at det er ei forventning til studentane om å «utvikle sin vidareutviklingskompetanse gjennom å sosialiseres inn i et

fagmiljø, lese forskningslitteratur og skrive akademiske tekster», men at dette i liten grad blir tematisert eksplisitt i undervisninga.

Fagfellen konkluderer med at studentane gjennom lektorprogrammet får solid fagleg utdanning og lærer både å setja seg inn i nye fagfelt og reflektera kritisk over forskings- og faglitteratur, men at studentane verkar i liten grad å vera bevisste på at utdanninga slik legg grunnlaget for vidare utvikling. Studentane ønsker meir eksplisitt fokus på vidareutviklingskompetanse. Fagfellen tilrår at dette blir tematisert tidleg i studieløpet både i pedagogikk og fagdidaktikk, og at UiB legg føringar for praksisopplæringa om å ta opp studentane si vidare profesjonsfaglege utvikling.

Min kommentar er at det felles programstyret for lektorutdanninga bør ta opp temaet om korleis dei ulike komponentane i studiet legg eit grunnlag for studentane si vidare profesjonsutvikling. Programstyret, undervisningsforum ved fakulteta og seminar med studentar er døme på aktuelle arenaer for å tematisera og konkretisera korleis studentane kan utvikla strategiar for å halda seg fagleg og profesjonelt oppdaterte, og dermed bidra både i høve til eigen undervisningskvalitet og til utvikling av profesjonen som heilskap.

Uttalelse til Ekstern fagfellerapport for lektorutdanningen ved HF (2022) fra Programstyret for lektorutdanningen ved AHKR

Rapporten diskuterer hvorvidt 5LU legger til rette for «kandidatenes videreutvikling av egen kompetanse». Rapporten finner at videreutdanningskompetanse er tilfredsstillende ivaretatt i studieplanen for historie eller religion. Videre heter det at videreutviklingskompetanse har en «sentral posisjon» i emnebeskrivelsene i religionsdidaktikk, og «er tydelig til stede» i emneplanene for historiedidaktikk. Imidlertid peker rapporten på at videreutviklingskompetanse er blitt relativt lite omtalt i undervisningen ved lektorutdanningen. Vi anser påpekningen som nyttig, og mener mangelen kan bøtes på ved relativt enkle grep. Programstyret vil diskutere hvilke tiltak det er rimelig å sette i verk for å forbedre lektorutdanningen på dette punktet.

Christian Sæle, 8. februar 2023

Uttalelse til Ekstern fagfellerapport for lektorutdanningen ved HF (2022) fra programstyret i Nordisk

Rapporten begrenser seg til å diskutere temaet «kandidatenes videreutvikling av egen kompetanse». Rapporten deler kompetansen inn i fagkompetanse og profesjonskompetanse, som omtales med fellesbetegnelsen videreutviklingskompetanse. Rapporten gjelder både fag 1, fag 2, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæringen. Spørsmålet er hvordan, eller i hvilken grad, videreutviklingskompetansen tematiseres i lektorstudiet ved HF. Vi uttaler oss her bare om det som angår nordiskfaget.

Vi noterer oss at rapporten finner at det i studieplanen bør presiseres at utviklingen av egen profesjonskompetanse skal skje med støtte i relevant forskning. Videre noterer vi oss at temaet videreutviklingskompetanse kan aksentueres tydeligere i læringsutbyttebeskrivelsene/ emneplanen til kursene NODI101 og NODI302. Vi vil gjennomgå disse momentene i programstyret ved nordisk med tanke på mulige forbedringer.

Vi noterer oss videre at rapporten peker på at temaet videreutviklingskompetanse er blitt relativt lite omtalt i undervisningen ved lektorutdanningen. Vi anser påpekningen som nyttig, og mener mangelen kan bøtes på ved relativt enkle grep. Programstyret vil diskutere hvilke tiltak det er rimelig å sette i verk for å forbedre lektorutdanningen på dette punktet.